DSE4-G II सार्वजनिक आयव्यय

सत्र ६

उद्दिष्टे (Objectives)

1. विद्यार्थ्यांना राजकोषीय धोरण, अर्थसंकल्प आणि तुटीचे अर्थभरण यांसारख्या सार्वजनिक वित्त व्यवस्थेतील मूलभूत संकल्पनांची समज विकसित करणे.
2. भारतातील आर्थिक धोरणांची संरचना, कार्यपद्धती आणि १९९१ नंतर झालेल्या बदलांचा अभ्यास करून विश्लेषणात्मक दृष्टिकोन विकसित करणे.
3. केंद्र-राज्य वित्तीय संबंध, घटनात्मक तरतुदी आणि वित्त आयोगाच्या भूमिकेची सखोल ओळख करून देणे.

अपेक्षित परिणाम (Expected Outcomes)

1. विद्यार्थी राजकोषीय धोरणाचे अर्थ, उद्दिष्टे, साधने आणि मर्यादा स्पष्टपणे समजावून सांगू शकतील.
2. विद्यार्थी भारतीय अर्थसंकल्पीय प्रक्रिया, लिंगाधारित अंदाजपत्रक आणि तुटीच्या अर्थभरणाचे परिणाम समजून घेऊ शकतील.
3. विद्यार्थी केंद्र-राज्य वित्तीय संबंध आणि वित्त आयोगाच्या शिफारशींचे विश्लेषण करून त्यांचे महत्त्व स्पष्ट करू शकतील.

५. राजकोषीय धोरण (Fiscal Policy)
राजकोषीय धोरणाचा अर्थ, साधने आणि उद्दिष्टे, विकसनशील देशातील राजकोषीय धोरण, राजकोषीय धोरणाच्या मर्यादा, सन १९९१ पासूनच्या भारताच्या राजकोषीय धोरणांचा आढावा.

६. अर्थसंकल्प / अंदाजपत्रक (Budget)
अंदाजपत्रकाचा अर्थ, स्वरूप आणि उद्दिष्टे, अंदाजपत्रकाचे वर्गीकरण, भारतीय केंद्रीय अंदाजपत्रकाची तयारी, लिंगाधारित अंदाजपत्रकाचा अर्थ आणि महत्व, लिंगाधारित अंदाजपत्रकाची धोरणे, लिंगाधारित अंदाजपत्रकाचे महत्व.

७. तुटीचे अर्थभरण (Deficit Financing)
तुटीच्या अर्थभरण्याचा अर्थ आणि उद्दिष्टे, विकसनशील देशांमध्ये तुटीच्या अर्थभरण्याची भूमिका, भारताच्या तुटीच्या अर्थभरण्यातील १९९१ पासूनची प्रवृत्ती, तुटीच्या अर्थभरण्याचे परिणाम.

८. केंद्र-राज्य वित्तीय संबंध (Centre–State Financial Relationship)

केंद्र-राज्य वित्तीय संबंध, घटनात्मक तरतुदी, केंद्र-राज्य वित्तीय संबंधातील संघर्ष, वित्तीय आयोगाची भूमिका, १५ व्या वित्त आयोगाच्या शिफारशी.